

AKTUALNOSTI

NAVIJEŠTATI EVANĐELJE BOGATIMA?

Susret Evropske ekipe za katehezu
/Lisabon, 25 - 31. V. 1980./

Kako je već uobičajeno, Evropska ekipa za katehezu /EEC/, slobodno, ne službeno udruženje stručnjaka i odgovornih za katehezu u Evropi - održalo je ovoga puta svoj dvogodišnji susret od 25. do 31. V. u Lisabonu /Portugal/. U klimi izrazite srdačnosti i primitka organizatora Portugalaca, tečaj je ove godine predložio da se razmišljanja i izmjena iskustava izvedu na temu: Naviještati Evanđelje bogatima? Zadaci i perspektive kateheze u društvu u kojem dominira novac i potrošnja. Aktualnost ovog argumenta je očita: u industrijaliziranoj i potrošačkoj Evropi, unatoč kriza i neuravnoteženosti življenih iznutra, postavlja se pitanje smisla i mogućnosti naviještanja Evanđelja, tj. da li je takvo društvo sposobno da u autentičnom i neformalnom obliku odgovori na zahtjeve kršćanske vjere.

Pod vodstvom G. Vogeleisena, direktora Instituta za religioznu pedagogiju pri Sveučilištu u Strasburgu i aktualnog predsjednika udruženja EEC, na tečaj u Lisabon stig-

lo je oko četrdeset stručnjaka i odgovornih za evropsku katehezu. Među sudionicima, pridošlim iz raznih zemalja Zapadne i Istočne Evrope, isticali su se neki odgovorni iz nacionalnih katehetskih centara ili ureda /kao M. Matos iz Madrida; G. Pietri iz Pariza; A. Carrilho iz Lisabona; O. Frei iz Luzerna; V. Hertle iz Münchena; J. Nero iz Luksemburga, itd./; zatim direktori internacionalnih katehetskih instituta /kao R. Marle, Paris; G. Vogeleisen, Strasburg; A. Knockaert, Lumen Vitae, Bruxelles/, i drugi katehetačari, među kojima i poznata imena na međunarodnoj razini - kao G. Stachel /Mainz/, G. Miller /Rottenburg/, E. J. Korherr /Graz/, J. Coudreau /Paris/, W. Saris /Amsterdam/ i drugi. Dakle, prilično reprezentativna grupa evropske kateheze, koja je tokom tjedan dana mogla izmijeniti gledišta, mišljenja i iskustva, polazeći od različitih situacija življenih u različitim zemljama i regijama.

Prvi dan tečaja, 26. V. odvijao se pod geslom: "Mi ispitujemo našu praksu". Htjelo se stimulirati analizu konkretnih katehetskih aktivnosti s gledišta odnosa između evangelizacije i siromaštva-bogatstva. Gabrijel Miller, član "Deutscher Katecheten-Verein" /Zap. Njemačka/, predstavio je

brizljivo ispitivanje o njemačkim katehetskima izdanjima, naznačivši prednosti, ali i granice i neprikladnosti kojima se često iznose teme o siromašnima i siromaštvu. A. Knockaert i Ch. Van der Plancke sa Instituta Lumen Vitae, Bruxelles, iznijeli su rezultate sličnog ispitivanja belgijskih tekstova u odnosu na temu: "Treći svijet u katehezi", naglašavajući razvoj evropske svijesti u usporedbi s trećim svijetom i misijskom akcijom te evidentirajući neprikladnost jednog stava koji često od trećeg svijeta čini "treće isključivog", još ne prihvaćenog, ne poštovanog u njegovu dostojanstvu i vrednotama, iskorištavanog u njegovu bogatstvu i instrumentaliziranog uzdizanjem evropskih misionara. Druge poglede i perspektive o problemu siromaštva predstavio je G. Carpentier iz Pariškog Nacionalnog Centra putem nekih filmova koji se koriste u katehezi. Dan je potom bio kompletiran radom u jezičnim grupama.

Drugi dan - 27. koji se odvijao slično prvom, uveo je novi poticaj u razvoju teme: "Naša je praksa stavljena u pitanje od izvanjskih faktora: svijet 'drugih' uvjetuje našu katehezu i naš vjernički život". Dva predstavnika portugalske Crkve - A. F. Dos Santos, višegodišnji kapelan portugalskih emigranata u Parizu, i mons. A. Marcelino, pomoćni biskup Lisabona - izložili su unutrašnju situaciju, probleme i pastoralne uvjetovanosti koje dolaze iz svijeta evropske emigracije, razgoličavajući suprotnosti i apele kojima je izloženo pastoralno svjedočanstvo koje se želi pokazati uvjerljivim pred kontrastima između bogatog društva i svijeta siromašnih u Zapadnoj Evropi.

Treći momenat u razvoju tečaja išao je za sumiranjem, tj. izražavanjem posljedica za katehezu kod instancija prisutnih na susretu. U vezi s naslovom "Odgovornost nas kateheta", iznesena su na poticaj i usmjerujući način dva kratka izlaganja. Prvo od Adolfa Exelera, predsjednika "Deutscher Katecheten-Verein" /München/ i profesora u Münsteru /čitao u njegovoj odsutnosti V. Hertle/, koje je imalo ton autobiografskog svjedočanstva. Ilustrirana je u dojmivom obliku muka jednog unutrašnjeg razvoja i progresivne senzibilizacije prema svijetu iskorištavanja i socijalno-političkih

zauzetosti, na temelju crkvene prošlosti vezane uz građanstvo, i još ne oslobođene u svemu, te izražen poziv na nadvladavanje građanskog mentaliteta toliko ukorijenjenog u nama. S drugog stanovišta, predstavio je Manuel Matos, direktor Nacionalnog tajništva za katehezu u Madridu, u brznoj ali snažnoj sintezi neke elemente analize i perspektive odgovora na problem siromaštva, polazeći od odvažne pastoralne konstatacije: "Poruka o siromaštvu, prenijeta polazeći od situacije bogatstva i moći, bila ona realna ili prividna, nije više uvjerljiva i može biti i manipulirana: neki je svode ili prilagođuju svojim "duhovnim" dimenzijama, drugi je odbijaju kao farizejsku. To je zamka, u koju je uvučena i Crkva: ona koja doduše hoće naviještati blaženstvo siromaštva, ali bez volje s druge strane da prilagođuje svoje strukture i organizaciju, koje trebaju novac da mogu opstojati". Analiza i interpretacija ove situacije povlači ne male zaključke djelatnog tipa, centrirani su u nužnosti da promiču novi model solidarnog čovjeka, novi tip crkvene zajednice na ljudskoj razini, a s katehetskog stanovišta i hitnost "katekumenata odraslih ili kateheze odraslih s jakim katekumenalnim naglaskom".

U okviru tečaja dana je prilika za izmjenu informacija i iskustava o veoma aktualnim temama, kao o katekumenatu odraslih, o novom njemačkom katekizmu "Grundriss des Glaubens", a posebno o odjecima nedavno objavljene apostolske egzortacije "Catechesi tradendae" u različitim zemljama. S obzirom na to uočena je opasnost, prisutna na različitim stranama, od reduktivnog i integrističkog čitanja papinskog dokumenta, koji se u stvari na više strana koristi za opravdanje restauratorskih operacija koje bi htjele obezvrijediti instancije i postignute uspjehe suvremenog katehetskog pokreta.

Susret je završio svoj rad zajedničkim izvještajem svih radnih grupa i pokušajem donošenja jedne sinteze koja je povjerena niže potpisanoj da je sastavi zajedno s ostalim zaključcima i perspektivama.

Nije lako u nekoliko rečenica sabrati sve rezultate jednog tečaja kao što je bio ovaj, koji redovno, više nego u formulacijama i jedinstvenim zaključcima, nalazi veću vrijednost u mogućnosti izmjene mišljenja i uspo-

redbi koje nudi, pogotovu ako se ima na umu krajnja raznolikost situacija i tradicija među različitim evropskim zemljama. Ipak, unatoč nužne heterogenosti njenih izričaja, susret je poslužio da stavi u žarište neke vidove problema siromaštva i da naglasi ne male dimenzije velike odgojne i katehetske važnosti.

1. Prije svega, bilo je moguće svratiti pažnju na situaciju siromaštva na različitim razinama, u jednom naporu razumijevanja i posvješćivanja. Ta situacija bila je promatrana s tri stajališta: u odnosu Evropa - Treći svijet, u odnosu prema međuevropskom problemu emigracije radnika i u odnosu prema drugim kategorijama siromašnih i napuštenih u evropskom društvu /opterećeni, seljaci, nezbrinuti, starci, itd./.

2. Na drugom mjestu tečaj je potkrijepio različite elemente za pokušaj interpretiranja situacije. Naglašena je nužnost promatranja odnosa siromaštvo - bogatstvo, koje su uvijek povezane, međuovisne stvarnosti, kao i hitnost da se ne zaustavi samo na ukazivanju situacije siromaštva, nego na otkrivanju i označavanju mehanizama koji ga stvaraju na različitim razinama. U tom kontekstu tečaj je bio zahvaćen tekućom temom razlikovanja između siromaštva kao zla koje treba odstraniti i siromaštva kao evanđeoske vrijednosti koje treba promicati. Kao zlo koje treba odstraniti siromaštvo je uzeto u njegovoj naravi grijeha, sramote, u mehanizmima pritiska i iskorištavanja koje se nalazi u bazi. Nasuprot toj stvarnosti potrebna je određena i odgovorna akcija, s ciljevima koji su već više puta bili specifičniji: raditi na osvješćivanju bogatih, promicati rad, zauzetost za preobrazbu društva, a na političkoj razini ponovno ispitati sistem vlasništva, bilo ono privatno ili javno, itd.

U kvaliteti evanđeoske vrednote siromaštvo nam se predstavlja kao dobro koje treba promicati i svojski preporučivati posredstvom pedagoške i pastoralne akcije. Ipak, da i kod tog načina ne dođe do umanjivanja zauzetosti kao prije, treba s jedne strane podsjetiti da evanđeoska vrednota siromaštva ne može biti nametnuta ili prisiljavana; i s druge strane, da se ne zaboravi uski odnos povezanosti, iako ne u isključivom obliku,

”sociološkog” siromaštva s onim ”evanđeoskim”. Bogatstvo - primijećeno je - bilo očno stvarno ili predmet želje, čini ljude besposjećajnim za evanđeosku poruku. Sekularizirano društvo, zadovoljno samim sobom, ne osjeća više potrebu za spasenjem Kristovim, dok se kod siromašnih često pronalaze autentične vrednote čovječanstva, solidarnosti i prihvaćanja. U svakom slučaju, izgleda da se može reći da evanđeoska vrijednost siromaštva nije zamjetljiva kod bogatih ako se ne gleda na stvarno siromaštvo i mehanizme koji ga stvaraju. U tom smislu, evangelizirati znači posvijestiti mehanizme nepravde.

3. Na trećem mjestu, tečaj evropskih kateheta nastojao je produbiti i izreći posljedice razmatranog problema za katehetsku i pastoralnu akciju. Ne u sistematskom obliku, nego preko tisuću sugestija i priloga, pojavile su se instancije i perspektive više nego plodne za djelatnu poduzetnost:

3.1. Kao zaključak predavanja i interventa rezultat je kritički pogled na katehetsku i pastoralnu akciju koja se odvijala u odnosu prema problemu siromaštva-bogatstva. Digao se više nego jedan glas da naglasi nedovoljnost i iskrivljenost pastoralne akcije, koja je često poruku o evanđeoskom siromaštvu činila neuvjerljivom, uvjetovanom nedosljednim izborima ili nesretnim prizivanjem na ”siromaštvo duha” kako bi se ostavilo netaknutima nepravedne strukture proizvođača siromaštva. Nije nedostajao u tom kontekstu i po koji glas kritike u odnosu prema katoličkoj školi, koja u nekim regijama sačinjava faktor uzdržavanja i gdje se prema izjavi jednog sudionika može reći da je Crkva ”uzeta kao talac obitelji”.

I stil teološke i religiozne formacije, te općenito katehetska akcija, kako se ona izvodi, izgledala je u konkretnom odnosu na temu siromaštvo-bogatstvo često manjkava i neprikladna. Govorilo se o individualističkim pogledima, međucrkvanim, katkad ”estetičkim”, o dvojbenoj situaciji kateheze u izvođenju njenih zadataka.

3.2. Nikla je potreba formulacije preciznih ciljeva katehetske akcije koja želi odgovoriti svojoj misiji u kontekstu siromaštva-bogatstva. Govorilo se s tim u vezi i o

novom stavu približavanja svijetu siromašnih, stavu istinske prihvatljivosti, razumijevanja i otvorenosti. Posebno je naglašena potreba za modelom novog čovjeka kojeg bi trebalo formirati, koji će utjeloviti evanđeoske vrednote siromaštva, koji će znati zagantirati vrijednost života, čovjeka sposobnog za dubinske životne odnose, zauzetog kršćanina u preobrazbi društva. To je novi čovjek, solidaran, koji se tek treba roditi, čovjek koji će više voljeti biti negoli imati, više podijeliti negoli čuvati, više darovati negoli zadržavati.

3.3. Posebnu važnost dobila je crkvena i zajednička dimenzija kateheze, jer se pokazalo očitim da samo autentična crkvena i zajednička stvarnost može biti uvjet, mjesto i cilj jedne katehetske akcije sposobne da posvjedoči evanđeosku poruku siromaštva i službu siromasima. Nije dovoljno savjetovati pojedince, nije dovoljan ni pokušaj da se bogate pozove na obraćenje - - treba u bazi obratiti kršćanske zajednice, dati alternativne i izazovne znakove društvu koje je opijeno bogatstvom i potrošnjom. Sve ovo uključuje i odvažne promjene u crkvenim strukturama i stvaranje novih oblika kršćanskih zajednica, na ljudskoj razini.

U toj perspektivi bio je na neki način označen model zajednice koja svjedočanstvo o siromaštvu i borbu protiv siromaštva može učiniti uvjerljivom; zajednice koja prihvaća, koja svakome dopušta da bude subjekt u crkvi; zajednice koja ne radi samo za siromašne nego s njima; još više, zajednice koja se prepoznaje u siromasima, u svim siromasima i zapostavljenima, zajednice koja, kako je rečeno u dokumentu konferencije u Puebli, otkriva "potencijalnog evangelizatora siromašnih" i "opredjeljenje za siromašne smatra primarnim"; zajednice sposobne za utjelovljenje, stvaralaštvo, besplatnost i bratstvo, itd.

3.4. U odnosu prema ovim temeljnim instancijama donesen je ne mali broj precizacija i sugestija koje zadiru u različite komponente katehetske aktivnosti. U tom smislu govorilo se i o reviziji sadržaja, uvijek otvorenog problema istraživanja jezika, o pitanjima koja zadiru u strukture i mjesta kateheze, metodološkim sugestija-

ma, sugeriranim u vidu već spomenutih ciljeva. Nemoguće je ovdje sabrati sve bogatstvo priloga svakog tipa koji bi u odnosu na to mogao obogatiti tečaj.

To su samo neke najvažnije ideje susreta evropskih katehetačara sabranih u Lisabonu. Svakako radi se o djelomičnom pokušaju, neizbježno subjektivnom, ali sposobnom da dade barem sadržajno vjernu informaciju jednog tečaja koji je u svim sudionicima ostavio zadovoljstvo osobnog odnosa i podijeljenog razmišljanja oko jednog od najaktualnijih vidova današnje katehetske prakse.

Emilio Alberich